

UNPLUGGED

Niet roken, niet drinken... jongeren doen het!

Drugpreventie voor alle leerlingen van de 1ste graad secundair onderwijs

Snakt onze jeugd naar een sigaretje of vinden ze het vooral vies? Is het drankgebruik van 14-jarigen echt dramatisch of juist onbestaand? Zijn de rokers veranderd in gamers? En wat met gokken? Energydrinks en smartphones?

Het landschap van de middelen en de problematieken rond verslaving zijn de jongste jaren sterk geëvolueerd. Waar liggen voor onze jongeren de grootste risico's? Hoe zorg je ervoor dat de volwassenen van morgen op een juiste manier omgaan met de verleidingen in de maatschappij? Het opsteken van het verwijtende vingertje of het moraliserende 'leren neen zeggen' is al lang voorbijgestreefd. En wat met de meest kwetsbare jongeren?

Met het nieuwe UNPLUGGED 1ste graad wil De Sleutel jongeren aanspreken in hun eigen taal, met een eigentijdse aanpak en moderne vormgeving. Waar vorige programma's vaak gelabeld werden als té abstract, té taalkundig wil De Sleutel met UNPUGGED drugpreventie toegankelijk maken voor ALLE jongeren. Ook voor de meest kwetsbare onder hen uit het BSO of BuSO.

Gezondheidsconferentie december 2016

De Sleutel heeft de boodschap van de Gezondheidsconferentie goed begrepen: de implementatie van preventiepakketten is prioritair.

Om de implementatie zo groot mogelijk te maken voorziet De Sleutel een schat aan laagdrempelige, minder taalkundige activiteiten waaruit de leerkracht kan kiezen naargelang de aard van de klasgroep. Zo vinden zowel leerkrachten van het ASO, TSO als van BSO en BuSO passende activiteiten. Door het aanbieden van trainingen voor leerkrachten verhoogt De Sleutel de correcte implementatie van het pakket.

Sociale en persoonlijke vaardigheden

In de 12 lessen van UNPLUGGED geen moraliserende teksten of voorbeelden. De Sleutel wil met de jongeren alles besPREEKbaar maken. Ben je cool als je rookt of net als je zonder kan? Hoe behoud je je eigenheid? Hoe ga je om met problemen? Hoe leg je contact? Kan ik iets volhouden? Hoeveel van onze leeftijdgenoten drinken, roken of gamen te veel?

Via energizers wordt gewerkt aan een veilig klasklimaat waar niet alleen iedereen zijn zegje mag doen maar ook alle leerlingen leren actief luisteren.

De voorgeschiedenis

In 2005 werkte De Sleutel, samen met 6 andere Europese Partners aan het project EU-Dap, (European Drug Abuse Prevention program¹). Dit ambitieuze project mondde uit in een lessenspakket voor leerlingen van de 1ste graad van het secundair onderwijs onder de naam UNPLUGGED 1ste graad. Naast de ontwikkeling focuste het EU-Dap project op de effecten van de gegeven lessen. Een uitgebreide RCT²-studie toonde aan dat de 12 lessen wel degelijk het verschil kunnen maken. In 2009 lazen we daarover in het jaarrapport van het EMCDDA³ het volgende: *“In de EU-Dap-studie (www.eudap.net) wordt ingegaan op het beperkte aantal preventieprogramma’s waarvan het nut is bewezen. Aan deze studie namen 7 000 leerlingen van twaalf tot veertien jaar deel in zeven Europese landen. In de studie wordt een programma geëvalueerd dat is gebaseerd op de benadering van brede sociale invloed en dat het aanleren van levensvaardigheden combineert met normatief onderwijs en de verwerving van kennis over drugs. Na twee jaar onderzoek is gebleken dat het programma veelvuldige dronkenschap en frequent gebruik van cannabis effectief vermindert.”*⁴

In de opeenvolgende jaarverslagen van het EMCDDA wordt regelmatig verwezen naar de UNPLUGGED methodiek en de positieve effecten van deze lessenreeks. Deze lessenreeks wordt nu in meer dan dertig landen geïmplementeerd⁵.

In de loop van de voorbije jaren werden in Vlaanderen honderden leerkrachten getraind en duizenden leerlingenboekjes verkocht. Naast de vele positieve reacties op de oorspronkelijke methodiek botsten de leerkrachten telkens op dezelfde moeilijkheden en drempels. Bij de herwerking van de methodiek behielden we de sterktes van het materiaal en zochten we oplossingen voor de drempels en moeilijkheden. De effectieve methodieken van het oorspronkelijke pakket blijven behouden.

Volg een training

Het implementeren van een preventiemethodiek slaagt het best als de leerkrachten een training volgen. Tijdens zo’n training belichten wij de effectieve methodieken waarop UNPLUGGED gebaseerd is, we tonen hoe UNPLUGGED past binnen het drugbeleid van elke school en geven een aanzet om het pakket te implementeren.

De trainingsdag is interactief opgebouwd. Door de leerkracht op de stoel van de leerling te plaatsen krijgt deze inzicht in interactiviteit, normatief belief en het belang van persoonlijke en sociale vaardigheden.

De Sleutel biedt een training aan in de vijf Vlaamse provincies.

¹ <http://www.eudap.net/PDF/EU-Dap2%20PROJECT%20WORKGROUPS.pdf>

² RCT: Randomized Controlled Trial

³ European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (Europees Waarnemingscentrum voor drugs en drugsverslaving).

⁴ http://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/970/EMCDDA_AR2009_NL.pdf p. 27

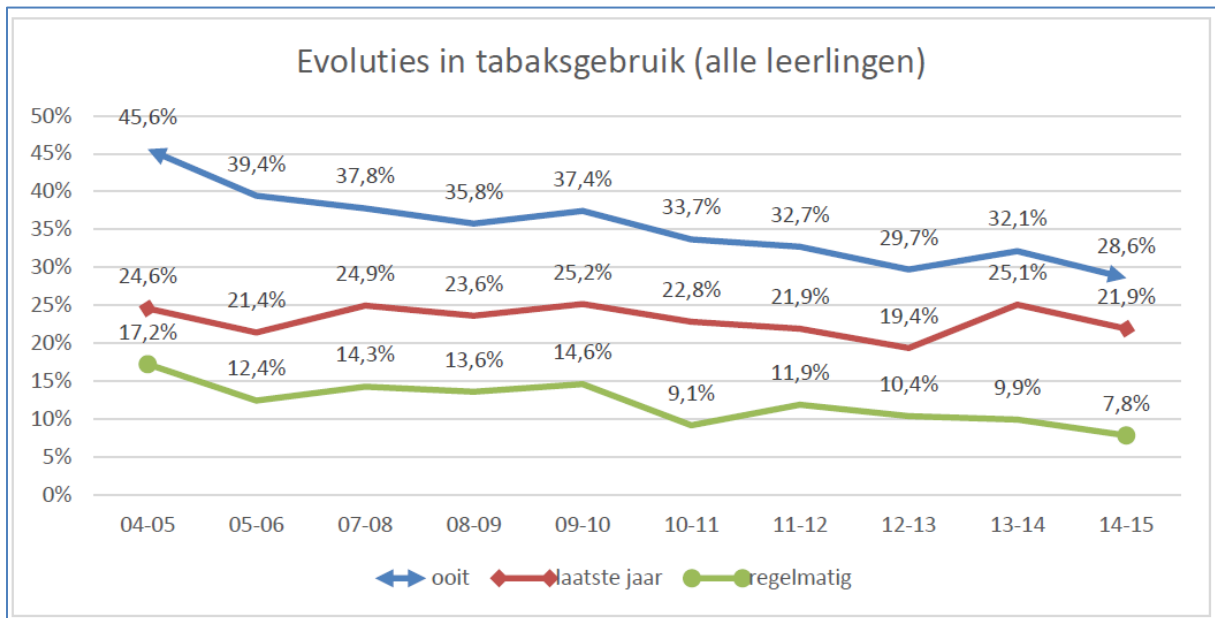
⁵ http://www.eudap.net/Dissemination_HomePage.aspx

Preventie werkt

De grote inspanningen die scholen reeds tientallen jaren leveren op het gebied van gezondheidsbevordering en preventie werpen hun vruchten af. In het jongste verslag van de leerlingenbevraging van de VAD lezen we dit op de verschillende grafieken. Het regelmatig gebruik van tabak voor alle leerlingen van het secundair onderwijs is van 17,2% (in 2004-2005) gedaald naar 7,8% (in 2014-2015)⁶ [figuur 1]

Het regelmatig gebruik van alcohol voor alle leerlingen van het secundair onderwijs is van 26,2% (in 2004-2005) gedaald naar 14,4% (in 2014-2015)⁷ [figuur 2]

Het ooit gebruik van cannabis voor alle leerlingen van het secundair onderwijs is van 21,3% (in 2004-2005) gedaald naar 15,3 % (in 2014-2015)⁸ [figuur 3]

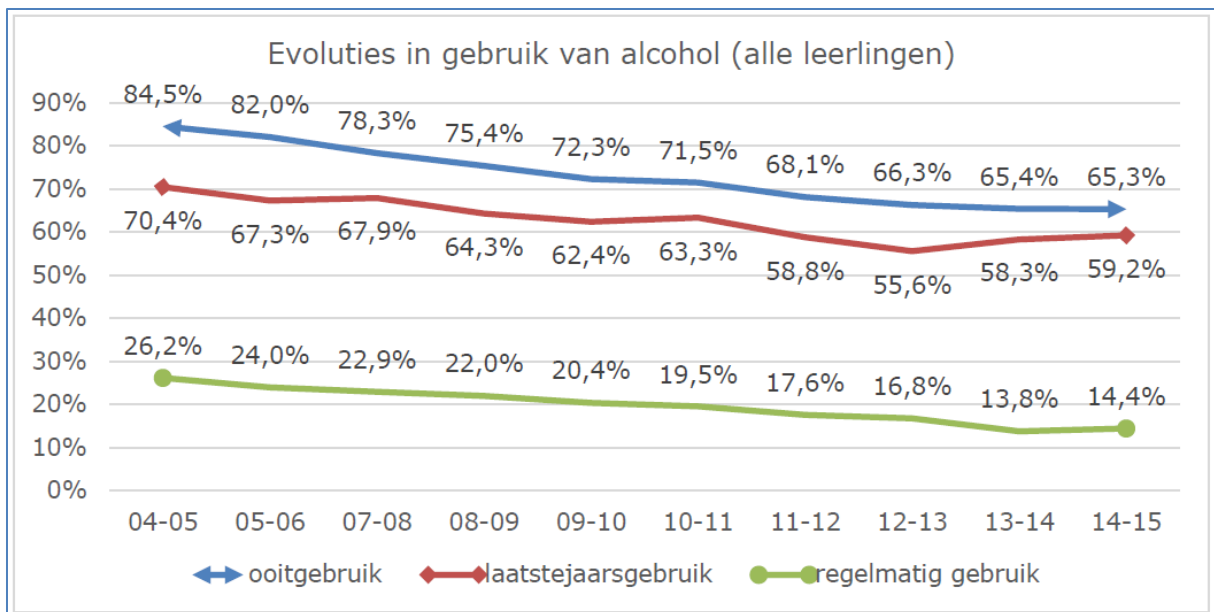

Figuur 1: evoluties in tabaksgebruik

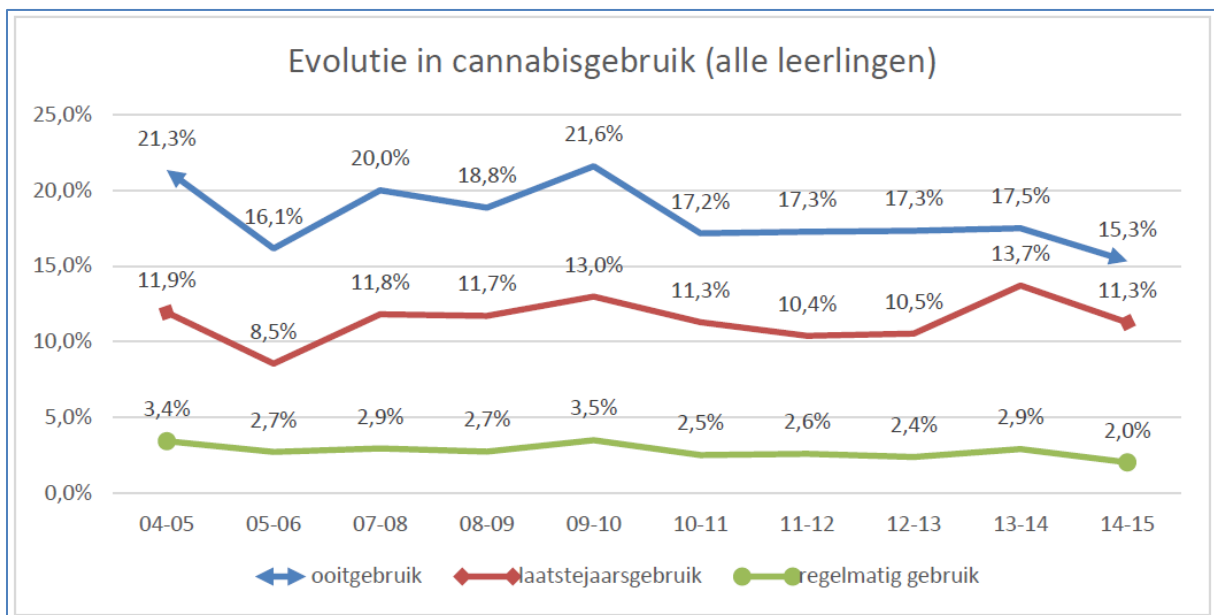
⁶ <http://www.vad.be/assets/673> p 11

⁷ <http://www.vad.be/assets/673> p 21

⁸ <http://www.vad.be/assets/673> p 37

Figuur 2: evoluties in gebruik van alcohol

Figuur 3: evoluties in cannabisgebruik

De pijnpunten blijven

Als we het rapport van de leerlingenbevraging dieper doornemen, botsen we op enkele pijnpunten. We zien dat het gebruik van tabak, alcohol en cannabis hoger ligt in de B-stroom (BSO) dan in de A-stroom. Voor tabak is dit zelfs spectaculair. Het laatste maand gebruik van tabak in het ASO is 9,7%. In het BSO is dit 24,3%⁹ [figuur 4].

⁹ <http://www.vad.be/assets/673> p 10

TABAKSGEBRUIK NAAR ONDERWIJSVORM					
	A-stroom	B-stroom	ASO	BSO	TSO
Nooit	94,7%	82,3%	73,4%	46,3%	53,9%
Ooit	5,3%	17,7%	26,6%	53,7%	46,1%
Laatste jaar	3,4%	10,2%	21,3%	41,1%	35,8%
Laatste maand	1,5%	6,2%	9,7%	24,3%	21,1%
Occasioneel	0,7%	2,6%	6,1%	6,9%	8,9%
Regelmatig	1,0%	4,6%	4,3%	21,5%	12,8%
Dagelijks	0,5%	2,3%	2,0%	17,5%	9,2%

Figuur 4: tabaksgebruik naar onderwijsvorm

Bij het gebruik van alcohol liggen de cijfers minder ver uit elkaar. Maar ook hier is het ooit gebruik bij de BSO leerlingen hoger (84,9%) dan bij de leerlingen van het ASO (79,8%)¹⁰ [figuur 5].

ALCOHOLGEBRUIK NAAR ONDERWIJSVORM						
	nooit	ooit	laatste jaar	laatste maand	occasioneel	regelmatig
A-stroom	72,1%	27,9%	18,8%	7,2%	17,4%	0,9%
B-stroom	60,1%	39,9%	24,8%	12,9%	20,7%	3,3%
ASO	20,2%	79,8%	75,9%	57,6%	59,6%	16,0%
BSO	15,1%	84,9%	80,1%	58,8%	55,7%	24,1%
TSO	14,0%	86,0%	81,9%	61,8%	56,5%	25,4%

Figuur 5: alcoholgebruik naar onderwijsvorm

Het regelmatig gebruik van cannabis is in het BSO ook merkbaar hoger (5,4%) dan in een ASO-richting (0,9%)¹¹ [figuur 6].

¹⁰ <http://www.vad.be/assets/673> p 20

¹¹ <http://www.vad.be/assets/673> p 36

CANNABISGEBRUIK NAAR ONDERWIJSVORM						
	nooit	ooit	laatste jaar	laatste maand	occasioneel	regelmatig
A-stroom	99,0%	1,0%	1,0%	0,2%	0,7%	0,2%
B-stroom	95,3%	4,7%	3,7%	2,3%	3,3%	0,7%
ASO	84,8%	15,2%	11,3%	3,6%	10,4%	0,9%
BSO	70,9%	29,1%	20,4%	9,0%	14,5%	5,4%
TSO	73,3%	26,7%	19,8%	8,9%	16,0%	3,9%

Figuur 6: cannabisgebruik naar onderwijsvorm

De cirkel is rond

Met de vernieuwde uitgaven van UNPLUGGED 1ste graad heeft De Sleutel preventiemateriaal en trainingen voor alle leerlingen van 1ste kleuterklas tot 6de middelbaar onderwijs.

- ☛ Voor het kleuteronderwijs: het gat in de haag - www.hetgatindehaag.be
- ☛ Voor het lager onderwijs: het TOPspel - www.hettopspel.be
- ☛ Voor alle graden van het middelbaar onderwijs: UNPLUGGED - www.unplugged123.be

Besluit

Deze methodiek voor universele preventie kan niet alleen gebruikt worden voor ASO- en TSO-leerlingen. UNPLUGGED voorziet ook oefeningen en activiteiten voor leerlingen met minder abstractievermogen uit BSO en BuSO.

De Sleutel hoopt deze methodiek breed te kunnen implementeren in alle scholen van Vlaanderen.

Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin:

“
 Uit de cijfers van VAD blijkt dat er bij jongeren een daling aan de gang is van het gebruik van zowel tabak, alcohol als cannabis.
 Met dit UNPLUGGED-project gaat De Sleutel de dialoog aan met jongeren om hen verder op de goede weg te zetten.
 Preventie werkt!
 ”

www.desleutel.be